

ИНСТРУМЕНТ ЗА ПРЕТПРИСТУПНУ ПОМОЋ (Instrument for Pre-accession Assistance - IPA)

Европска комисија је у септембру 2004. године, предложила успостављање новог инструмента за претприступну помоћ који је намењен пружању подршке земљама кандидатима за чланство у ЕУ, као и потенцијалним кандидатима за чланство у ЕУ. Реч је о јединственом претприступном инструменту ЕУ за буџетско раздобље од 2007. до 2013. године, који обједињује дотадашње претприступне инструменте: PHARE, SAPARD, ISPA, CARDS, као и претприступни инструмент за Турску.

Инструмент за претприступну помоћ ИПА 2007-2013. има два главна циља: да пружи помоћ земљама корисника у испуњавању политичких, економских и критеријума који се односе на усвајање правних тековина ЕУ, као и изградња административних капацитета и јачање правосуђа и у процесу припрема за коришћење структурних и кохезионих фондова ЕУ након приступања Европској унији. Инструмент за претприступну помоћ - ИПА, успостављен је Уредбом Европског савета бр. 1085/2006 од 17. јула 2006. године.

Финансијска вредност ИПА у шестогодишњем раздобљу износи 11,468 милијарди евра (текуће цене), а садржај помоћи и критеријуми имплементације новог инструмента се базирају на искуствима стеченима у склопу примене дотадашње помоћи.

Земље кориснице ИПА су подељене у две категорије:

- кандидати за чланство у ЕУ (Турска, Хрватска Црна Гора, и БЈР Македонија);
- потенцијални кандидати за чланство у ЕУ (Србија, укључујући и Косово и Метохију у складу са Резолуцијом УН 1244, Босна и Херцеговина и Албанија).

Помоћ земљама кандидатима, као и потенцијалним кандидатима, треба да пружи подршку у њиховим напорима јачања демократских институција и владавине права, реформи државне управе, реформи привреде, поштовању људских и мањинских права, промоцији једнакости између полова, јачању цивилног друштва, унапређењу регионалне сарадње, достизању одрживог развоја и смањењу сиромаштва.

Током трајања Инструмента за претприступну помоћ, у периоду 2007-2013, предвиђена је могућност да земља потенцијални кандидат за чланство у ЕУ може прећи на коришћење свих компоненти уколико одлуком Савета добије статус земље кандидата за чланство у ЕУ и успешно имплементира Децентрализован систем управљања фондовима ЕУ (ДИС), који подразумева постепени пренос надлежности у управљању фондовима са Делегације Европске комисије на институције земље кориснице фондова.

С обзиром да Република Србија тренутно има статус потенцијалног кандидата и да се фондовима ЕУ управља на централизован начин (преко Делегације европске уније), Србија користи две од укупно пет компоненти ИПА и тренутно је фази увођења Децентрализованог система управљања фондовима ЕУ, што је поред добијања статуса кандидата, услов за ефикасно коришћење свих компоненти ИПА. Интегрисани приступ Инструмента за претприступну помоћ се огледа и кроз саму структуру помоћи која је обједињена кроз пет

компоненти тако да пружи циљану и ефикасну помоћ свакој земљи у зависности од њених развојних потреба и статуса на путу европских интеграција.

Европска комисија је земљама потенцијалним кандидатима дозволила коришћење 1. и 2. ИПА компоненте, док типови пројеката и активности из компоненти 3, 4 и 5 могу бити подржани кроз компоненту 1. С друге стране, земље кандидати за чланство у ЕУ је у наведеном периоду могу да користе средства свих 5 компоненти.

ИПА Компоненте:

1. Помоћ транзицији и изградња институција

Ова компонента је кључна за све активности које су везане за изградњу институција и подршку транзицији у земљама потенцијалним кандидатима за чланство у ЕУ. Такође ова компонента обухвата важне аспекте *aquis communautaire* и омогућује учествовање земље која је потенцијални кандидат за чланство у Програмима Заједнице и у раду агенција.

2. Прекогранична сарадња

Ова компонента је доступна за обе групе земаља (кандидате и потенцијалне кандидате за чланство у ЕУ) и подржава прекограничне активности и иницијативе између једне или више земаља чланица ЕУ и једне или више земаља корисница помоћи. Такође, средства из ове компоненте биће усмерена и на подршку прекограничним активностима и иницијативама између две или више земаља корисница помоћи. Ова компонента подржава учешће земаља корисница помоћи и у транснационалним и регионалним програмима, у случајевима где је то могуће, са земљама чланицама ЕУ и трећим земљама.

У земљама Западног Балкана, ова компонента наставља да подржава регионалну сарадњу која је претходно била финансирана из средстава CARDS програма 2000-2006.

За више информација о програмима прекограничне сарадње, посетите

<http://www.evropa.gov.rs/CBC/PublicSite/Default.aspx>

3. Регионални развој

Трећа компонента је доступна земљама кандидатима како би се припремиле за имплементацију и управљање кохезионом политиком Заједнице, нарочито за коришћење средстава Европског фонда за регионални развој и Кохезионог фонда.

4. Развој људских ресурса

Циљ ове компоненте је да припреми земље кандидате за програмирање, имплементацију и управљање Европским социјалним фондом у оквиру Европске стратегије запошљавања. У том процесу ће се узети у обзир циљеви Заједнице на пољу друштвене инклузије, едукације и обуке и равноправности полова.

5. Рурални развој

Последња компонента је намењена земљама кандидатима у циљу припреме за имплементацију и управљање Заједничком пољопривредном политиком Заједнице. Имплементација помоћи у оквиру ове компоненте допринеће одрживом развоју пољопривредног сектора и руралних области, као и успешнијој имплементацији *aquis communautaire* у области Заједничке пољопривредне политике.

Средства из ИПА се реализују кроз годишње Националне програме за државе кориснике за које се потписују Финансијски споразуми. У циљу коришћења помоћи у оквиру ИПА, Европска комисија и земља корисник помоћи потписују оквирни споразум. Према Уредби о успостављању ИПА, уколико земља корисник помоћи не уважава принципе демократије, основних људских и мањинских слобода и права као и обавезе у односима са ЕУ (Европско партнерство, Партнерство о приступању ЕУ), Савет ЕУ квалификованом већином, на предлог Европске комисије, могу донети одлуку о конкретним потезима за сваку компоненту.